

KUĆA

Rasprodaja, do kraja. Neka svako nosi ono što mu treba, rekoh konačno i ja. A šta bi ikome bilo potrebno iz jedne stare kuće? Meni su potrebne samo uspomene! Ima već četiri godine kako je nenastanjena, šta je u njoj i ostalo iole vredno, što još nismo razvukli, i to na pet strana?

Kuću, nekadašnju, treba ovako da zamislimo: pet soba, dve kuhinje, jedna ostava veličine osrednje garsonjere, pa radionice, pojata, obori, podrum i, što uopšte nije nevažno, staklenik. Po tom stakleniku se može zaključiti da je kuća bila baštovanska, na šta danas podseća još samo bršljan koji se, prekrivši zidove, uspuzao već i na krovove, i mali vrt sa kaktusima. I onaj goletni deo zida u pozadini kaktusnjaka. Ova biljka, naime, *Hedera helix*, dakle bršljan, dominirajući ogromnim prostorom, odredio je karakter čitavog dvorišta i bašte, jer je poput kakve teške draperije ili razapetog čilima nudio u svakom godišnjem dobu drugaćiji prizor, a nije podnosio kaktuse. Nekako je bežao od rustičnog stenja, od suvo naslaganih potpornih zidova. Kako su se ipak našli u ovako neposrednom susedstvu? Jer ovako živa zavesa nije poništavala efekat jarkih boja cvetova tih pustinjskih biljaka. Grimizno i purpurno crvene, ljubičaste, nebeskoplavе. A one su bile tek neka vrsta muzičke uvertire velikom, pravougaonom ružičnjaku koji se pružao čitavom dužinom gonga, sa hibridnim čajnjačama, puzavicama i patuljastim ružama, i to po redu njihove praktične primene i cvetanja, iza njih su se ređale leje s karanfilima i gladiolama, još dalje su se bokorile hrizanteme i dalije. A da su duž štedljivo uskih, cigalama popločanih staza sve do staklenika u vrhu baštne cvetali koleusi, dracene, agratumi, bilo je posve prirodno, kao i to da su u našoj velikoj porodici prilikom ubličavanja većih, međusobno povezanih prostora, estetička i ekomska stanovišta morala da budu do kraja uskladena. Taj red, taj poredak, bio je posve prirodan, sam po sebi razumljiv, međutim, ja ću ipak do kraja života da se divim tome kako je otac osećao biljke. I kako je sa njima razgovarao. To da je razgovarao, nije baš najtačniji izraz, on je živeo sa njima, bolje reći, bio je sa njima u nekakvoj neobičnoj harmoniji. Sa njima je uveče odlazio na počinak, sa njima se ujutro budio. I svoje stručne knjige je vazda iščitavao utoljavajući svoju želju za novim znanjima, i nikako nije mogao da razume, na primer, zašto su naši preci violu tricolor nazvali baš maćuhicom, ili siroticom, kad ona uopšte nije sirotica, jer za razliku od većina biljaka i te kako podnosi mrazeve, i u rano proleće, poput razvratnice koja se budi u samo svitanje, smesta nudi svoj tučak uzbudjenim prašnicima, da bi potom za razliku od visibaba i ljubičica koji bi je, doduše, unekoliko preduhitrili u cvetaju, ona još dugo, mesecima nutkala latice svoje vulve i mladim i starim semenima podjednako. I kada je već sve to ovako, s izvesnim obešenjačkim osmehom oko usana, ispriovedao svojim već poodraslim sinovima, shvatio sam, nemalo iznenaden, da je otac ponekad bio i nežno zaljubljen u svoje cveće.

Semena – pre nego što bi ih smestio u humusnu zemlju u svojeručno sklepanim stakleničkim sanducima – brižljivo je prosejavao, oslobodivši ih semene košuljice i odstranivši usput jalove, pa ih je potom posejao u lejice, tako pažljivo, kao kad domaćica poslednjom šačicom brašna posipa već rastegnuto testo koje se samo još na jednom mestu lepi za oklagiju. A onda ih je, u hladnoći, polivaо smlaćenom vodom iz kantice namenjene isključivo za upotrebu u stakleniku. Kad su počeli da izbijaju prvi izdanci, i kada su se pojavili i prvi listovi, zviždukao im je i pevao, da bi posle, kada su sadnice već očvrnule, pokretima jednog virtuoza vadio jednu po jednu iz njihove zajedničke gredice da bi se dalje razvijali u malenim saksijama sve do majskog rasadišvanja. Da bi se sprečila moguća degeneracija, razdvajao ih je i po vrsti, i po boji njihovih cvetova. A pri tom im je tepao njihovim latinskim imenima, dianthus, paeonia, hesperis (karafil, božur, noćna frajla) – drugačije im se ne bi ni obraćao – i pri tom je često ponavljao jedinu latinsku izreku koju je, kao šegrt, u Pešti naučio: „Qui habet tempus, habet vitam.” I zaista, u našoj baštici je procvetalo pre nego u drugim baštama, a jedina i sasvim jednostavna tajna tog ranog cvetanja, posred dobro pripremljenog tla, bila je u tome što su prvi pupoljci uglavnom ispušpeli još u stakleničkim lejama, i da su jedva čekale da izadu na smlaćeni prolećni vazduh, pa da sa rascvetaju iz sve snage. Ko dobije na vremenu, dobija na životu.

Otač je naročito bio ponosan na svoje palme i limunova stabla, na ove potonje već i zbog toga što se tada, pedesetih godina, nije verovalo u to da se limun kod nas može sačuvati, a pogotovo ne da može brzo da rodi. A on je, kao dokaz latinske poslovice, tvrdio, pa i pokazao, da je i za to potreban samo staklenik, i možda još samo ona rafinerija da dotičnu biljku treba kalemiti semenom sa biljke koja rađa u svojoj drugoj godini, i onda ne treba čekati dvadeset godina na prvi rod. Umeo je da promeni i redosled zrenja, pa da na Božić na trpezu iznese jagode, a do Uskrsa da mu dozre grožde. Od rane mладости je već bio vešt u tome, stvar je izekperimentisao još u Švarcovoј šećerani.

Teško smo našli kupca. Nema više ko da brine o limunovim stablima, o kaktusima, o iždikljitim juniperusima, o mlađim grmovima ruža – možda samo ovaj farbarski trgovac. Ako ništa drugo, on bar ceni boje.

– odlomak –

(S mađarskog preveo **Arpad Vicko**)